
PREVENTIVE ESTABLISHMENT OF PREVENTIVE STRATEGIES AND CAUSES OF AGGRESSIVE BEHAVIOR IN CHILDREN OF PRIMARY SCHOOL AGE

Vesela Ivanova Bozhkova

SWU Neofit Rilski, Bulgaria vesela_bojkova@abv.bg

Abstract: Discovering the main causes of aggression in children of primary school age. Emphasis on empowerment. Discovering ways to overcome aggression. The main reason for aggression among primary school children is the lack of communication skills among students. Cognitive gaps in the understanding of behavioral signals, both verbally and mentally, contribute to exacerbating aggressiveness in children. In this regard, it is necessary to look at proactivity both in the life of adolescents and in the activity of their teachers, parents and specialists, who are tied to their education and upbringing. The solution to the problems stemming from the gaps in the upbringing of adequate prevention of aggression can be seen in the following words by John Dewey: "Whenever we come to discuss a new trend in the classroom of education, it is extremely important to stick to on a broad social point of view, otherwise the change in school traditions will take the form of arbitrary decisions on the part of the different teachers: in the worst case scenario, fast-moving fantasies, and at best the unity of the individual details." The image of aggression among minors is in the school environment, as a problem that is still rarely found to be an adequate response, sometimes the media models of aggression influence the behavior of students. Recently, aggression is perceived as a means of solving problems, as well as a way of self-assertion in the school environment. There is a pronounced sense of deficiency, with aggressive behavioral tactics gradually beginning to seek a response in the form of compensation because of frustrating conditions resulting from a sense of misunderstanding by others. On the other hand, the intensity of aggressive affects sharpening with their psychic functions, and it can go into a purpose such as asserting autonomy, removing the source of the threat, rejecting obstacles along the way. The aggressor does not always feel the need to harm his opponent, but does not want to continue to suffer, this priority aggressive attitude of the person, accompanied by actions and actions, is considered the main form of behavioral abnormality. Over the past two decades, the importance of primary prevention has intensified in the need for an adequate look at the initial risk factors of behavioral deficits. Risk factors for childcare, mainly by their grandparents, due to the absence of parents who are abroad, consequently unable to find a job in their own country. In social and educational policies attention is paid to the implementation of preventive techniques that play a significant role in mental health and a number of other people's problems, with an emphasis on behavioral strategies. Primary prevention of aggressive pupils' behavior is a problematic issue in essence of social significance, namely conceptual issues related to the relationship between education and prevention, can be vital corrective interventions in the preventive process.

Keywords: basics of prevention of aggression in children of primary school age. The research is in the field of social sciences.

**УСТАНОВЯВАНЕ В ПРЕВАНТИВНО ОТНОШЕНИЕ НА
ПРЕДОХРАНИТЕЛНИТЕ СТРАТЕГИИ И ПРИЧИНИ ЗА АГРЕСИВНОТО
ПОВЕЕНИЕ ПРИ ДЕЦАТА ОТ НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ****Весела Иванова Божкова**

Югозападен университет "Неофит Рилски", гр. Благоевград.

Резюме: Разграничаване на главните причини, водещи до агресия при децата от начална училищна възраст. Акцент върху овладяването на емоциите. Разкриване на пътища за преодоляване на агресията. Основна причина за агресията сред децата от начална училищна възраст се оказват пропуските в комуникативните умения на учениците. Познавателните пропуски в разбирането на поведенческите сигнали, както на вербално, така и на мисловно равнище, допринасят за обострянето на агресивността при децата. В тази връзка е необходимо да обърнем поглед към проактивността, както в живота на подрастващите, така и в дейността на техните учители, родители и специалисти, обвързани с тяхното обучение и възпитание. Решението на проблемите произтичащи от пролуките във възпитанието за адекватна превенция на агресията, можем да прозрем в следните думи на Джон Дюи, а именно „всеки път, когато пристъпваме към обсъждане на някакво ново течение в руслото на образованието, изключително важно е да се придържаме

към по широка, социална геледна точка, в противен случай промяната в училищните традиции ще има вид на произволни решения от страна на различните учители: в най-лошия случай – бързо преминаващи фантазии, а в най-добрия подобряване на единството на отделни детайли.” Образът на агресията сред малолетни и непълнолетни се вписва в училищната среда, като проблем, които все още рядко намира своя адекватен отговор, понякога медийните модели на агресия оказват влияние върху поведението на учениците. Напоследък агресията се възприема, като средство за решаване на проблеми, както и за начин за самоутвърждаване в училищната среда. Наблюдава се изразено усещане за дефицит, като агресивните поведенчески тактики постепенно започват да търсят отклик в знак на компенсация, поради фрустриращи състояния, произтичащи от чувството на неразбраност от околните. От друга страна интензивността на агресивните афекти колерира с техните психични функции, именно може да влезе в предназначение, като отстояване на автономия, отстраняване на източника на заплахата, отхвърляне на препятствия по пътя. Агресорът не винаги изпитва необходимостта да навреди на опонента си, но не желае да продължава да бъде потърпевш, това приоритетно агресивно поведение на личността съпроводено от действия и постъпки се приема за основна форма на отклонения в поведението. През последните две десетилетия значимостта на първичната превенция се засилва в нуждата от адекватен поглед върху начални рискови фактори формирани дефицити в поведението. Рискови фактори по отношение на отглеждането на децата, главно от бабите и дядовците им, поради отсъствието на родителите, които са в чужбина, в следствие от невъзможността да намерят работа в собствената си страна. В социалните и образователните политики се отделя внимание на реализирането на превантивни техники, играещи значима роля върху психичното здраве и редица още проблеми на хората, като се поставя акцент върху поведенческите стратегии. Първичната превенцията на агресивните прояви на учениците е проблематичен въпрос в основата си носи социална значимост, именно концептуалните въпроси обвързани с отношението между възпитанието и превенцията, могат да бъдат жизненоважни корективни намеси в превантивният процес.

Ключови думи: . основи на превенцията на агресията при децата от начална училищна възраст. Изследването е в областта на социалните науки.

УВОД

Анализ на анкетни карти за установяване в превантивно отношение на предохранителните стратегии и причини за агресивно поведение при деца от начална училищна възраст (за ученици; гр. Кюстендил IV б клас на Шесто основно училище „Паисий Хилендарски”).

На първи въпрос (по критерии - предпоставки за агресивно поведение) **„Как определят околните поведението на приятелите с които дружите?”** и 77% от изследваните ученици отговарят с добро; 3% неприемливо; 20% често поведението на моите приятели и моето е критикувано от околните.

На втори въпрос (по критерии - поведенчески стратегии) **„В какво най-често се изразяват критиките на околните (учители, родители и др.) към вас?”** и 47% от изследваните ученици отговарят с критикуват ме, заради грешките на другите; 3% дисциплината; 20% за лошото отношение към другият пол; 11% да не се прибирам късно; 19% относно по-добрите постижения в училище. (Попковеч, Траян.,2013)

На трети въпрос (по критерии - предпоставки за агресивно поведение) **„Как определяте взаимоотношенията си със семейството?”** и 60% от изследваните ученици отговарят със сътрудничим си; 1% непрекъснато се конфронтираме; 1% никой не зачита мнението на другия; 10% родителите ми не се интересуват особено от мен; 27% имаме сравнително добри взаимоотношения по между си.

На четвърти въпрос (по критерии - предпоставки за агресивно поведение) **„Във вашето семейство имали и имало ли е лица с агресивно поведение (отклоняващо се от нормите поведение, агресия и пр.) и в какво се изразява това?”** и 48% от изследваните ученици отговарят с не и 25% дават положителен отговор; 27% да - омраза.

На петти въпрос (по критерии - предпоставки за агресивно поведение) **„Вие самият (а) проявявал (а) ли сте агресивно поведение и в какво се изразява това, моля посочете?”** и 39% от изследваните ученици отговарят с бия се; 36% понякога; 15% не съм проявявал (а) агресия; 10% изпитвам омраза, когато не ме разбират правилно.

На шести въпрос (по критерии - предпоставки за агресивно поведение) **„Ако сте проявявали агресивно (социално-неприемливо поведение) поведение, как се чувствахте, чисто психологически за да постъпите, по този неприемлив за обществото начин?”** и 69% от изследваните ученици отговарят с

чувствах се неразбран и отхвърлен; 19% просто исках да се защита; 9% изпусках парата; 3% действиях, така както действия групичката от обкръжението ми. (Попкочев, Траян.,2015)

На седми въпрос (по критерии - социални интеракции) **„Подложени ли сте на насилие от страна на семейството?“** и 81% от изследваните ученици отговарят с не; 1 % обект съм на морално насилие от страна на родителите си; 1% обект съм на психологическо насилие; 1% обект съм на емоционално насилие; 1% обект съм на физическо насилие; 15% отговарят с да.

На осми въпрос (по критерии - социални интеракции) **„Каква е вашата референтна среда т. е. неформални групи от връстници консолидирана (съставена) на основата на общи интереси в която участвате?“** и 40% от изследваните ученици отговарят с добра; 10% графитари; 35% обидчиви; баба и дядо; 15% понякога средата в която общувам е агресивна, но добра към мен.

На девети въпрос (по критерии - социални интеракции) **„Какво е поведението ви по отношение на училищната институция и отговорностите към нея?“** и 6% от изследваните ученици отговарят с не се готвя върху учебното съдържание в училище; 4% отсъствам често от час; 33% поведението ми ярко се разминава с моралните норми, проявявам неуважително отношение и действия към учители, ученици и други хора; 7% проявявам агресивност в училището т. е. бия се с учениците, посягам и на учители; 50% поведението ми в училище е в унисон с нормите и изискванията т. е. спазвам изискванията на училището, като институция. (Гюров, Виолетов, Димитър., 2010)

На десети въпрос (по критерии - поведенчески стратегии) **„Какво е вашето поведение по отношение на хората с които общувате?“** и 2% от изследваните ученици отговарят с не изпълнявам своите материални задължения т. е. не връщам заетото, като пособия, спортни принадлежности, пари; 2% лъжа учителите и родителите; 3% не проявявам лоялност към околните; непрекъснато изпадам в агресивни изблици; 2% подлагам на риск себе си и околните, като например създавам опасни ситуации (играя грубо в колективни спортове и пр.); 3% не се страхувам за последиците от действията си; 46% отношението ми към хората с които общувам е добронамерено и отговорно, спазвам моралните изисквания на обществото; 13% случва се да клюкарствам за хората, които не харесвам; 15% лесно се дразня на другите, но пък бързо ми минава; 2% ако не ме помоят с добро не изпълнявам нищо; 1% ако не одобрявам поведението на хората около мен веднага го показвам; 1% аз винаги съм снизходителен към чуждите недостатъци; 2% не мога да се съдържам и споря, когато хората не са съгласни с мен; 8% когато не мога да изразя, това което чувствам или неразбирам, онова което чувствам (емоциите си), намирам решение в агресивни прояви, като спасение.

На единадесети въпрос (по критерии - социални интеракции) **„Смятате ли се за социално изключен и отхвърлен (а) от хората с които в ежедневието си общувате?“** и 14% от запитаните ученици определят за отговор да; 68% не; 18% посочват друго, като рядко. (Острийд Пол., 2007)

На дванадесети въпрос (по критерии - превантивни подходи) **„Вашето семейство осигурява ли навременна и адекватна подкрепа в моментите в които имате нужда от това?“** и 60% от запитаните ученици определят за отговор да; 15% не; 25% посочват друго, като само в определени ситуации.

На тринадесети въпрос (по критерии - превантивни подходи) **„Към кои от изброените видове семейства принадлежите?“** и 23% от запитаните ученици определят за отговор - разширено семейство т. е. родителите, децата, баба и дядо или други близки роднини; 19% пълни т. е. съответства на основното семейство, състои се от родители и техните деца; 13% непълни т. е. единият от родителите не живее със семейството, към тях приспадат: семейства на разведени родители; семейства на самотни родители; семейства, в които единият родител е починал; семейства, в които децата се отглеждат само от бабите и дядовците или от друг близък роднина; 32% функционално непълно семейство т. е. тези при които родителите живеят заедно, но единият от тях поради професионална заетост, присъства само за определено време или периоди, такива са случаите, когато единият родител работи в друг град или в чужбина; 1% семейства, при които единият от родителите е втори за детето; 9% семейства с едно дете; 2% семейства с две деца; 1% многодетни семейства.

На четиринадесети въпрос (по критерии - превантивни подходи) **„Какви предохранителни мерки предприемат вашите учители за преодоляване на агресията в училище?“** и 13% от запитаните ученици определят за отговор - консултативна беседа; 48% забележка в бележника; 37% забележка пред целият клас; 2% предупреждение за изключване; 0% преместване в друго училище. (Димитров, Любен., 2005-2006)

На петнадесети въпрос (по критерии - поведенчески стратегии) **„Родителите Ви, как реагират, когато имате агресивни изблици?“** и 31% от запитаните ученици определят за отговор – казват ми да не се

занимавам с децата, които ме дразнят; 61% критикуват ме и казват, да не постъпвам повече по този начин; 3% не ми се карат; 2% чувстват се виновни; 3% реагират остро. (Савов, С., Такиева, Янка., 2007)

На шестнадесети въпрос (по критерии - поведенчески стратегии) **„Какви санкции, трябва да има спрямо учениците, според Вас, за да престанат да проявяват агресивното поведение?”** и 15% от запитаните ученици определят за отговор – да се направят специални училища за агресивни деца; 12% чистене на цялото училище; 31% поправителна стая; 40% да се сприятелите отново; 2% да не излизт навън.

На седемнадесети въпрос (по критерии - поведенчески стратегии) **„Какво би Ви насърчило, за да не постъпвате агресивно (може да е вид награда или необходимост от разбиране, например)?”** и 56% от запитаните ученици определят за отговор - награда; 24% разговори; 20% да разбере позицията на другия. (Ваилева, Емилия., 2004)

На осемнадесети въпрос (по критерии - превантивни подходи) **„Колко често сте подложени на агресия от страна на ваш съученик?”** и 20% от запитаните ученици определят за отговор - през учебната седмица; 48% понякога; 2% в нашият клас рядко има агресия; 20% всеки ден.

ИЗВОД

При изследваните децата от начална училищна възраст се наблюдава, средно ниво на агресия. Като главна причина за агресията се оказват дистанцията във взаимоотношенията на децата, както на вербално, така и на емоционално ниво. В следствие се открояват недоизказани проблеми от общуването на децата. В тях се появява чувство на омраза, която прераства в агресивни изблици. Важно е да се акцентира върху емоционалната интелигентност на децата, чрез фокусиране върху същината на пропуските в комуникационните им проблеми.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Гюров, Виолетов, Димитър. Педагогическо взаимодействие. Иновационен модел за изграждане на една социално-педагогическа система: „Детска градина-Училище”. Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, София, 2010.
- [2] Ваилева, Емилия. Съвременното начално училище – реалности и предизвикателства. Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, София, 2004.
- [3] Попкочев, Траян. Социалнопедагогическа диагностика. Университетско издателство „Неофит Рилски”, Благоевград, 2015.
- [4] Попкочев, Траян; Ковачка, Юлиана; Съева, Светослава. Ръководство за преддипломна практика. Университетско издателство „Неофит Рилски”, Благоевград, 2013.
- [5] Савов, С., Такиева, Янка. Децата, семейството, училището и обществото в началото на XXI век. Издателска база: „Камелия Дизайн ООД”, София, 2007.
- [6] Димитров, Любен. За детето училището и възпитанието. Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, София, 2005-2006.
- [7] Острийд Пол. Въведение в детската психология. Отговори на най-важните въпроси. Издателска къща: „Лик”, София, 2007.